

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Madonnina 15,
Telefon 15-70
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
ooo Rokopisi se ne vračajo. ooo

Naročnina:
za celo leto . . . . . 4.40 K
za pol leta . . . . . 2.20 K
za četrto leta . . . . . 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

1892

1912

Dvajsetletnica železničarske organizacije.

»Socialno vprašanje neha pri Podmoklih...«
Giskra, avstrijski minister za notranje zadeve, 1868.

Je-li res že poteklo dvajset let, odkar je bila ustanovljena železničarska organizacija?

Da, res je. 2. aprila t. l. poteče dvajset let, odkar je bil položen temeljni kamen naše organizacije. Dvajset let je poteklo od tistega zgodovinskega dne, ko so se železničarji vzdramili iz dolgega spanja, ter si podali bratsko roko z obljubo, da hočejo vzajemno drug drugega podpirati. In od tistega dne je število v bratski zvezi združenih sotrpinov ogromno naraslo.

Dvajset let! Ta doba igra v življenju poedinca veliko vlogo. In vendar ta doba še ne zadostuje, da bi v orjaškem socialnem procesu, ki odloča o usodi ljudstev in držav, povzročila temeljite izpremembe. Kaj pa pomenijo desetletja v teku velikankega socialnega razvoja, ki računa s povsem drugačno mero časa in vrednosti, kot posamezen človek v svojem vsakdanjem kratkem življenju. In vendar je teh dvajset let zadostovalo, da navda življenje avstrijskih železničarjev v njih skupnosti z bistveno drugo vsebino. Zadostovala je ta doba, da so se takratne razmere temeljito izpremenile.

Pred dvajsetimi leti je bil železničar nemo orodje, brez volje, s kojega pomočjo sta država in zasebni kapitalizem kovala nadvrednost, ne da bi ustvaritelju vseh

novih vrednosti naklonila kako drugo pozornost, kot edino le to, kako bi ga mogla še bolj izžemati.

In v teh dneh skrajnega poniževanja, nizkih eksistenčnih pogojev in sramotnega hlapčevstva v modri uniformi v znamenju krilatega kolesa, je prišel velik buditelj *socializem*. Pokazal je izkoriščanim trpinom pot. Vspodbujal jih je za skupen nastop v trdni solidarnosti in za združitev v moderni strokovni organizaciji.

Preko umetnih nasprotij, ki sta jih država in gospodujoči razred ustvarila med železničarji v stanovski domišljavosti, se je širilo spoznanje, da zahteva skupna beda vzajemno delo vseh. Vzbudila je med železničarji *razredno zavest*.

Od dobe svoje ustanovitve pa do danes je morala naša organizacija prebiti mnogo hudih viharjev. Sovražne sile so z vseh strani navalile nanjo, ker so vedele, da jim odklenka za vselej, če pride trpeče ljudstvo do pravega spoznanja. Vse sile so bile na delu, da ugonobijo sad delavskega spoznanja in ga zatro, da izgine brez sledu. Sovražni in nenasitni kapitalizem je spoznal, da bode moral popustiti večji delež ustvarjenih nadvrednosti, če bo delavstvo združeno nastopalo. Bal se je za svoje krivične privilegije. — Gospoda v kuti in talarju se je bala za svoje neomejeno gospodstvo, če prežene izobrazba duševno temo iz delavskih glav. — Raditega so se vsi zakleti sovražniki železničarske organizacije združili v bratskem objemu brez razlike vere in narodnosti, da uropajo

železničarjem njih najvažnejše orožje. Sovražne sile so zadale naši organizaciji mnogo udarcev, toda njih najgorečnejša želja se ni izpolnila. Nasprotno, naša organizacija se je krepko razvila, tako da nasprotniki z grozo mislijo na njeno moč.

V teku tega časa pa je organizacija po mnogih hudih bojih veliko dosegla za izboljšanje železničarskega položaja. »Stari«, ki se še nahajajo med nami, dobro poznajo razliko med *nekdanj* in *sedaj*. Oni tudi vedo, da jim je majši naraščaj dolžan hvalo za vse kar so z velikim trudom in požrtvovalnostjo dosegli, ter ustvarili trdno organizacijo, ki je že toliko storila za trpine krilatega kolesa.

Dnevi boja pa še niso pri kraju. Sovražniki se združujejo bolj in bolj v trdne vrste. To naj nas opominja, da vztrajno nadaljujemo pričeto delo. Ob dvajsetletnici pogledamo za trenutek nazaj in pregledamo vse naše boje in uspehe, ki smo jih imeli v tej dobi. Iz teh spominov hočemo zajemati novega boderila za bodočnost. Potem pa naprej po strogo načrtani poti, dokler ne premagamo vseh sovražnikov.

Zmaga mora biti naša!

To bodi naše geslo!

F. S.

VSTAJENJE.

Prišla je zopet pomlad. Vsa narava je na novo oživeta in se odeva z zelenjem. Kmalu bo vse odeto v pisano cvetje. Narava praznuje vstajenje. Tudi cerkveni zvonovi bodo čez nekaj dni zapeli veselo alelujo in vabili vernike v cerkev. Najkrasnejši tempelj pa je narava sama v svojem svežem zelenju in pomladnem cvetju. Mnogo veličastnejša je kot zidani hrami. Kdor le more, pohiti v prosto naravo, da razvedri duha in telo.

Žarno solnce sije za vse — tako pravijo — in nad vsemi se razpenja neskončni svod neba. Narava vabi in kliče človeštvo na razvedrilo. Koliko pa jih je, ki se morejo brezskrbno navžiti teh lepot in pomladanske miline? Le omejeno število je takih, ki si morejo to privoščiti, dočim se morajo drugi, vkovani v težke verige gospodarskega in duševnega suženjstva, trdo boriti za borni kruh. In še tega si priborijo tako malo, da komaj preživljajo sebe in svoje družine. Za razvedrilo v prosti naravi jim ne preostaja časa. In če se jim že posreči, da se kakšen dan odtrgajo od duhamornega vsakdanjega truda, jih spremlja na njih poti v naravo britka skrb za obstanek. In teh trpinov je ogromna množina.

Dočim se posedujoči zabavajo na vsa vsakovrstni način in imajo zadosti vsega kar si le srce poželi, morajo revni delavski trpinovi dan za dnem robotati v zaprašenih in zatohlih delavnicah. Spati morajo pod tujo streho, v tesnih in zatohlih ljuknjah. Zvečer pridejo pozno z dela, zjutraj pa morajo zgodaj zopet na delo. In vse to le za borni košček kruha, dočim brezdelno uživajo drugi najboljše in najslastnejše jedi, ki jih je pripravil revež s svojimi žulji.

V težkih okovih suženjstva vzdihuje človeški rod in pričakuje rešitve. — Kapitalizem zapoveduje: delaj in trpi, če hočeš živeti! Njegovi zvesti pomočniki, božji namestniki pridigujejo: moli in delaj! Trpi na tem svetu, boš pa na onem užival tem večje veselje. Trpinom nalagajo post in zmernost, kakor da bi res imeli vsega v izobilju. Zakaj pa bogatinom ne priporočajo božji namestniki kaj takega in zakaj se sami tega ne držijo? Namen je jasen. Z lepimi nauki in velikim pompom naj se obdrži ljudstvo še nadalje v duševni temi. Izkoriščati naj se pusti še nadalje farju in kapitalistu.

Toda trpinov roj se je pričel zavedati svoje moči. Spoznal je, da mu gredo človečanske pravice, ki si jih more priboriti le s svojo lastno močjo, z lastno silo. In v tem boju bo zmagal. Velikanski boji zadnjega časa nam to potrjujejo. Mogotcem pa kažejo, da so brez delavnih rok popolnoma ničla. Ljud-

stvo vstaja in njegovih tlačiteljev se loteva smrtni strah. Zora svobode žari in napočil bo dan vstajenja za trpeče človeštvo.

U r á . . . . .

Urá, to je dan veselja za »nabiksane« patrijote; 21. marec je zgodovinski dan. Zakaj pa? Eh, spustili so ta dan zopet okoli 65 milijonov v morje, to se pravi, splavili so drugi avstrijski drednot, ki je krščen na ime Tegetthof. Iz raznih krajev so privreli patrijote, da si napasejo oči. Bilo je ob tej priliki v Trstu veliko patrijotičnih poslancev, klerikalnih in nacionalnih. Da ni manjkalo navdušenega vpitja in streljanja iz topov vojnih ladij, se razume.

Kaj bo še kdaj iz tega velikana? Ali bo kmalu staro železje, ali pa kaj drugega? Voda nima brun, ki bi podpirala težo in če se pripeti nezgoda, je kaj lahko, da si izbero somi drednot za svojo palačo in da si manjše morske živalice poiščejo skrivišča v njegovih topovih. — Petinšestdeset milijonov je vrženih v morje.

V čudnih razmerah smo. Kamor pogledamo, povsod mizerija. Gospodarsko življenje peša boljbolj. Peščica kartelistov in velikih bank izžema ljudstvo, da izplačuje velikanske dividende. Na drugi strani pa stradajo velike mase ljudstva in stokajo pod težo neznosnih bremen. Vkljub temu pa se izžema vedno nove davke v blagu in krvi iz bednega ljudstva za moloha. Navdušeni patrijote dovoljujejo za militarizem vse kar zahteva, saj požre itak le polovico vseh davkov. Kam pa bi prišla država, če bi se je ne krmilo z vedno večjo množino denarja in ljudi?

Na eni strani se potroši ogromne svote za uredbo, ki bi prav lahko brez nje izhajali, kakor nam kaže Švica, na drugi strani pa primanjkuje denarja za najpotrebnejše. Ljudstvo umira gladi, manjka mu sol, prilike za delo in zaslužek. Kadar pa ljudstvo kaj zahteva, so državne blagajne prazne, ker je prej že nekdo drug nastavljal kapo in pobasal kar je bilo v njih.

Ni še ravno dolgo tega, kar so meščanski poslanci dovolili molohu 312 milijonov kron za bojne ladje. Več kot tretjina teh milijonov je že v morju. Velikanske svote, ki so jih meščanski poslanci dovolili za militarizem, smatra le-ta za boren grižljaj. Sedaj zahteva zopet nove žrtve od ljudstva. Ljudstvo naj bi zopet plačevalo nove milijone in stavilo še večje število rekrutov. O kakem reformiranju zastarelega in preperelega sistema pa nočejo militaristični krogi prav nič vedeti. In prav gotovo bodo meščanski poslanci brez družega pogoltnili brambno re-

formo, ki je sedaj v zbornici na razpravi in ki zahteva od ljudstva nove žrtve, ne daje pa mu nobenih pravic.

Pretečeno jesen se je med železničarji pojavilo gibanje za zboljšanje njih mizernega položaja. Da se ta vsaj nekoliko zboljša, bi bilo treba najmanj 69 milijonov. Vlada pa je ponujala malenkostno svoto 14 milijonov. Meščanski poslanci, ki so z navdušenjem dovolili za drednote 312 milijonov kron, so za zboljšanje železničarskega položaja dovolili le 38 milijonov kron. In še teh nam vlada ni dala. Za železničarje je imela le 21 milijonov kron, dočim jih ima za militarizem kar na stotine. Kaj zato, če železničarji gladi umirajo, da le dobi nikdar siti militarizem kar zahteva.

Zaman iščemo logiko v tem početju. Ljudstvo strada od dne do dne bolj, prinašati pa mora vedno večje žrtve za pogubni sistem današnjega družabnega reda. »Urá« armadi in mornarici gre na stroške ljudskega mozga. Kdaj bo tega konec?

Naraščanje revolucionarnih žiljev.

(Napisal Karel Kautsky.)

(Dalje.)

Organizacija delavskega razreda se je najboljše posrečila na Nemškem. Ne le na Francoskem, temveč tudi na Angleškem je strokovna, kakor tudi politična organizacija še močno razdrobljena. Ampak naj se proletarska organizacija še tako razvija, v normalnih, ne revolucionarnih časih ne bo nikdar obsegala vseh delavskih slojev v državi, temveč le izbran cvet, ki vsled osebnosti ali pa vsled ugodnih krajevnih razmer in posebnosti poklica moli iz mase ostalega prebivalstva. Nasprotno pa je naborna sila razrednih organizacij v revolucionarnih časih, ko začuti tudi najslabotnejši bojevitost in bojovno silo, odvisna le od številnosti razreda, katerega interese ščitijo.

Zanimivo je, da tvori mezdni proletariat danes ne le večino prebivalstva, temveč tudi večino volilnih upravičencev v Nemčiji.

Točnih števil o sestavi delavskega prebivalstva po štetvi 1907 še ni temveč le po štetvi z l. 1895. Primerjajmo te številke s številkami volitve l. 1893, pa dobimo sledeče:

L. 1893 je znašalo število volilnih upravičencev 10,628.292. Na drugi strani pa so 1895 našli 15,506.482 pridobivajočih moških. Če odštejemo od teh one pod 20 leti in polovico onih, ki stoje v starosti 20—30 let, dobimo 10,742.989 kot približno število pridobivajočih moških v volilni starosti. To število se skoro natanko vjema s številom volilnih upravičencev z l. 1893.

mladega prometnega uradnika glavna stvar in egoizem ima tudi svojo besedo pri tem. Tako so se čuvali brzdati mladega Kolarja, ki jim je znal najdaljše vlake tako lepo sestaviti »o pravem času«. Kako — to je njegova stvar. In potem: »saj se ne bo nič zgodilo!«

In vendar se je enkrat zgodilo!

Bilo je nekega večera v zgodnji jeseni... Dolgočasen večer na postaji... Vsi tiri so bili prosti in nič posebnega. Stari nočni čuvaj s svojim psom in pipo je že prišel, da nastopi po odhodu zadnjega lokalnega vlaka svojo službo. Sicer ne takoj, ker pred nastopom službe sta oče in sin kramljala še kakšen četrt ure v mali kolodvorski točilnici. Tako tudi danes.

V tem hipu je prišel prometni uradnik iz službenih prostorov, ter malomarno in iz nekako vzvišenega stališča, ki se ga uradnik nikoli ne more otresti, dejal premikaču Kolarju: »Glejmo, da sestavimo »štiridesetega«. Vzemite tri »tretje« iz »šestega« in oba »AB« iz »petega«!

To je bilo nekaj popolnoma navadnega in nenevarnega, sestavljeni tak malenkosten lokalni vlak. Mladi premikač je to storil najmanj že tisočkrat. In vendar se je pri tem zgodilo nekaj groznega!

Ravno je »kavni mlin« štev. 409 po-

PODLISTEK.

ŽELEZNA SMRT.

Filaks, pipa in Ivan Kolar so spadali skupaj kakor sveta trojica in vse skupaj se je imenovalo: »nočni čuvaj«.

Bil je častiljiv postajni faktotum ta Ivan Kolar s svojim Filaksom in svojo pipo. Po noči je budil zaspanega prometnega uradnika ter mu javil, da vlak 1046 že davno žvižga pred znamenjem. Z močnim ropotom na pisarniška vrata je vzdramil iz sladkega spanja blagajnika k prvemu jutranjemu vlaku. On je bil tisti, ki je v svoji dobrosrčnosti mladino v bližini kolodvora skrivaj povedel v najskrivnostnejše kole temne kurilnice in ji včasih posodil celo svojo svetilko, če je v vozovih na kakem slepem tiru igrala »promet«. Kratko rečeno, stari Kolar je bil na celi postaji potrebna in priljubljena oseba.

Kolar pa je imel tudi sina. To je bil premikač. Oče je bil siv in sključen kot stara vrba, sin pa mlad, živahen in vitek kot smreka. Bil je najživahnejši cele partije. Kadar je zapenjal, je smukal kakor jegulja med vozove in zopet ven. Naj so vozovi tudi drčali v hitrosti prepovedanega »angleškega sunka«, on je skočil vmes ter jih

zapel ali pa odpel in kakor blisk je bil zopet zunaj. Vse to je seveda prepovedano, toda gorje uslužbencu, ki bi se drznil ravnati natančno po predpisu! Takrat je bilo kakor je še danes: Javna nemoralnost dovoljuje našim brzovlakom, da vzdržujejo predpisani vožni čas in le javna nemoralnost omogoča našim tovarnim vlakom, da dospejo kolikor pravočasno v mesta ter jih založijo z živili. Če bi pa šlo vse po »predpisih«, bi se jih ne moglo tako hitro odpraviti.

Toda stari Kolar in njegov sin še nista razmišljala o tem. Menila sta, da mora tako biti in sta naprej služila... »Revež je pogosto v stiski«, je večkrat povdarjal stari. To je bilo njegovo svetovno naziranje. In mladi Kolar je bil v lastnostih popolnoma enak staremu. Ne morda iz posebne podvzetosti je bil tako uren v službi. Vedel je, da ne more nič doseči. Kakor so bile takratne razmere, ni bilo upati niti na definitivno nastavljenje. Le iz »razkošne objesti« je bil tako vnet za službo. Za čvrste mladenco je bilo naporno premikanje pravcata zabava in opravljal je službo z otroško brezskrbnostjo. Tak človek je bil. Med uradniki ni bilo nikogar, ki bi ga bil brzdal in svaril. Toda kaj ima človekoljubje opraviti s službo? »Rednost prometa« je tudi za

Od pridobivajočih moških v volilnih letih pa je bilo v poljedelstvu, industriji in trgovini (po enakem računu) 4.172.000 samostojnih in 5.590.743 mezdni delavcev in nastavljenec. Če pa uvažujemo da je bilo samo v obrti (industriji in trgovini) od 3.144.977 glavnih obratov več kot polovica, 1.714.351 samoobratov, ki spadajo dejansko v ogromni večini v interesni krog proletariata, potem pač ni pretirana domneva, da je l. 1895 med volilnimi upravičenci odpadlo na 3/4 milijone samostojnih, interesiranih na privatni lastnini nad proizvodnimi sredstvi, več nego 6 milijonov proletarcev, katerih interes je terjal odpravo te zasebne lastnine.

Lehko domnevamo, da vlada v ostalih slojih prebivalstva, ki prihajajo še v poštev, četudi so le neznatni, podobno procentualno razmerje, zlasti pri »samostojnih brez poklica«, katerih rubrika obsega po eni strani bogate kapitalistične rentije, po drugi strani bogate kapitalistične rentirje, po drugi strani pa revne prejemnike invalidne in starostne rente.

V vsem pridobivajočem prebivalstvu pa prevladuje proletarijat še mnogo bolj nego med volilnimi upravičenci, ker so v starostnih razredih, ki še niso dosogli volilne pravice, med pridobivajočimi zastopani skoro izključno le proletarci.

Tako so našli:

v starosti	samostojnih delavcev in nastavljenec	
18—20 let	42.711	1.335.016
20—30 »	613.045	3.935.592
Nasprotno:		
30—40 let	1.319.201	3.111.115
40—50 »	1.368.261	1.489.317
nad 50 »	2.102.814	1.648.085

Vsega vkup je odpadlo 1895 v poljedelstvu, industriji in trgovini na 5.474.046 samostojnih 13.438.377 delavcev in nastavljenec. Če od prvih odštejemo še velik del domačih delavcev in drugih v »samostojne« preoblečenih proletarcev, potem lahko z vso pravico rečemo, da so na zasebni lastnini nad proizvodnimi sredstvi interesirani ljudski sloji že 1895 tvorili komaj nad četrtino pridobivajočega prebivalstva, dočim so med volilnimi upravičenci tvorili še vedno dobro tretjino.

Trinajst let poprej, l. 1882 razmere še niso bile tako ugodne. Primerjajmo statistiko o poklicih z leta 1882 s številkami volitve l. 1881, in računajmo z enakim merilom kakor za l. 1895, pa dobimo:

Volilnih upravičencev sploh	samostojnih	delavcev
1882 9.090.381	3.947.192	4.744.021
1885 10.682.292	4.172.269	5.590.743
Prirastek 1.537.911	225.077	846.722

rinil oba »AB« na ostale vozove. Kolar je stal na deski prvega voza in dajal strojevodij znamenja za počasno vožnjo. Oče je sedel na klopi pred postajnim poslopjem ter videl kako je sin skočil z voza ter korakal vstric njega. Sedaj bi »po predpisu« moral počakati, da se odbijača zadeneta, potem stopiti med voza in ju zapeti.

Toda prišlo je drugače. Kdo bi se pa tudi učil »čakati« v takem vrvenju in drčanju koles, med žvižganjem in sopihanjem strojev ter ropotom voz in treskanjem odbijačev? Kako bi mogel a taki naglici premikalne službe čakati, da se vozovi, ki jih je zapeti, popolnoma ustavijo? Saj je vendar vkljub temu šlo še vse prepočasi! Nihče mu ni rekel, da mora čakati, dokler se vozovi popolnoma ne ustavijo; to je zapisano le v zaprašeni knjigi, ki leži nekje tam v pisarni v kakšnem kotu. Tako je skočil med počasi se bližajoče odbijače, kakor je to to storil že toliko tisočkrat. Mnogokrat celo pri urnejšem delu, v hitrejšem diru voz in v mnogo nevarnejšem položaju. In ravno sedaj je prepočasi vstopil, prepočno skočil. Za desetino sekunde ali pa celo manj prepozno, a od desetine sekunde je odvisno življenje in smrt malih ljudi krilatega kolesa. In to je občutil tudi mladi Kolar.

Namesto pritajenega žvenketanja stisnje-

Število samoobratov je bilo l. 1882 skoro enako številu l. 1895: 1.877.872. Ampak število neproletarskih eksistenc med samostojnimi je bilo 1882 nedvomno večje nego 1895. Lehko vzamemo, da je število na zasebni lastnini nad proizvodnimi sredstvi interesiranih volilnih upravičencev bilo 1882 skoro enako številu l. 1895: polčetrtil milijon; število proletarskih življenj pa okoli 5 milijonov. Potemtakem je straža lastnine od 1882 do 1895 ostala enaka, število nje nasprotnikov med volilnimi upravičenci pa je poskočilo za cel milijon.

Če močnejše je naraslo v tej dobi število socialističnih volilcev, od 311.901 na 1.780.989 Seveda je l. 1881 bilo število socialno demokratskih glasov vsled socialistovskega zakona umetno zmanjšano.

(Konec prihodnjic.)

Zgodovina besede »socializem«.

Besedi »socializem« in »socialist« sta izraza, ki še ne moreta biti posebno stara. Dasi sta išla iz latinščine, bi ju vendar zaman iskali v latinski književnosti. Ne le, da niso Rimljani poznali teh besed, tudi v novjšem času sta bili neznani. Profesor Grünberg na dunajskem vseučilišču je raziskoval zgodovino besed »socializem« in »socialist«. Objavil je celo vrsto raziskav o prvem pojavu teh besed, ki sta danes neobhodno potrebni. Zadnje njegovo delo, ki ga je posvetil prvemu »socializmu« je izšlo v listu »Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung«, ki ga izdaja on sam.

Besedi »socializem« in »socialist« se je prvič rabilo v zadnjih letih 19. stoletja. Domnevanje, da se jih je rabilo v zvezi z Babeufimi načrti uvedbe komunističnega gospodarskega reda in da jim je bil v podlago tisti pojmi kakor dandanes, ne odgovarja resnici. Besedi socializem in socialist nahajamo najprej v letu 1803. Klerik Giacomo Giuliani v Vičenci jih je rabil kot nasprotje individualizma v svojem modroslovnem delu »L'antisocialismo confutato«. V tem delu se nahajajo nove besede »socializem«, »socialist«, »socializirati« in sicer v smislu, ki se popolnoma razlikuje od današnjega. Smisel teh besed pa vendar že pomenja nasprotje individualizma, koji izraz pa mu še ni bil znan. Bil je torej katoliški duhoven, ki je prvi skoval te besede, ki so od njegovih vrstnikov dandanes toliko obsoevražene. Neodvisno od njega pa je prišel na te besede tudi nek protestantski pastor. 12. novembra 1831 je v listu »Le Semeur« izšel članek »Catholicisme et socialisme«. Najbrž ga je spisal švicarski pastor Aleksander Vinet, ki je leta

1846 izdal knjigo »Sozialismus nach seinen Grundsätzen betrachtet«. V knjigi pa o socializmu ni govora. Za Vineta pomenja socializem isto kar katolicizem. Komaj štiri mesece potem je Saint-Simonist H. Jencières objavil v »Le Globe« kritiko knjige Viktorja Hugo (izg. Igó), v koji je pisatelj rabil besedo socializem kot nasprotje individualizmu in ki je pod tem izrazom pojmoval organsko zvezo človeka. Iz vrst Saint-Simonistov izobčen ustanovitelj pravega krščanskega socializma, Pierre Leroux, prejšnji soizdajatelj lista »Le Globe« je sredi tridesetih let prejšnjega stoletja v svoji »socialni filozofiji« rabil izraz socializem bistveno v sedanjem pomenu. Sam pa se stavi v nasprotje s socializmom in njegovimi pristaši, ki jih imenuje socialiste. Toda že 12. aprila, torej še pred Pierrom Leroux, je fourierist Charles Pellarin za Saint-Simoniste rabil izraz socialist. S tem pa še ni prišel do jasnega izraza današnjega pomena besede socialist.

Kot identične s komunisti imenuje Robert Owen socialiste v »The Cooperative Magazin and Monthly Herald«. Toda s tem ta beseda še dolgo ni bila splošna. 1833 in 1835 se je jo je zopet rabilo v angleških časnikih. Od ondod je najbrž v sedanjem pomenu prišla na francosko.

Iz tega sledi, da je katoliški duhoven prvič skoval to besedo, ne da bi si bil na jasnem o nje vsebini ki jo je pozneje dobila in nje o velikem pomenu. Še manj pa je italijanski duhoven pričakoval, da se bo od njega ustvarjena beseda udomačila v vseh jezikih sveta. Ironija usode je hotela, da je tudi protestantski pastor v Švici prišel na to besedo. Toda v tem smislu, kakor se rabi besede socialist in socializem dandanes, jih nahajamo šele pri Owenistih, torej pri prednikih modernih socialistov. Iz Anglije je prišla beseda na Francosko, kjer jo je rabil krščanski socialist Leroux, ki pa je napadal socialiste kakor individualiste. V Nemčiji je A. L. Churoa l. 1840 prvič rabil besedo socialist. Pri nas pa je tej besedi zagotovil trdno domovino Lorenz Stein, pozneje profesor na Dunaju, s svojo knjigo »Socializem in komunizem današnje Francije«.

Dandanes si ne moremo misliti nobenega jezika in nobene kulture brez besed socializem in socialist, ki sta si pridobili domovinsko pravico šele pred nekaj desetletji.

Železničarji! Zahtevajte povsod Vaš strokovni list »Železničar«.

Hipno so se odmaknili vozovi in s krrjo polito truplo je padlo na trda tla, na trdo svetlo tračnico nesrečnega tira. V neznosnih bolečinah se je vil ranjenec v svoji krvi.

Na klop kjer je pred nekaj minutami sedel stari oče, so položili ranjenca in oče je zdihujoče klečal pred zadnjim ležiščem svojega sina.

Kmalu pa so tako grozovito zmečkane prsi izdihale, ravno, ko se je eden izmed delavcev domislil, da je treba poklicati železniškega zdravnika, ki je bil nekje v mestu, ali morda celo na deželi... Kdo ve kje?

Mladi Kolar ni več grgral. Le stari, ki je svojo sivo glavo pritiskal na krvavo, vsled neznosnih bolečin izpremenjeno obličje, je stokal.

Postajno osobe, od načelnika pa do zadnjega dninarja, je stalo naokoli, blede in nemo od groze. Kaj naj bi pa tudi govorili? Le načelnik, ki si je brisal potno čelo — tekel je namreč neznansko hitro, ko se ga je dobilo v krčmi in obvestilo o nezgodi — je venomer zatrjeval, da mu je ta »slučaj skrajno neprijeten«.

Stopical je semintje, razburjeno drgnil svoj nos, izlekel uro ter dejal »hm, hm«; Nato se je približal nesrečnemu očetu, ga potapljal po rami in ga ogovoril blagohotno in nežno: »Kolar, nastopiti morate službo. Je zares že skrajni čas!«

nih odbijačev je bilo slišati grozen krik na samotni postaji: med odbijačema se je krivilo človeško telo. Potok krvi je privrel iz ust mladeniča, ki je bil stisnjen med neobčutno železo.

Siv starec plane na mesto nezgode. S trepetajočimi rokami je prijel nesrečno žrtev ter jo skušal rešiti. Ali železo ni izpustilo. S svojimi slabimi, od starosti sključenimi pleči se je uprl v voz, toda težka masa se ni genila. Mladi uradnik je ves bled prihitel iz pisarne, vil roke ter vpil: »S strojem naprej!« Star obrabljen kolovrat pa je stal neprehibno na svojem mestu, na »mrtvi točki«. »Ustrelite me!« je vpil nesrečnež. Njegovi torariši so nemo stopili kakor na komando vsi naenkrat k vozom. »Ho — ruk! Ho — ruk! Hooo ruk!« Neka divja odločnost je bila v njih pogledih. S skrajnim naporom so se uprli ob vozove, da so se rudečila njih sajasta lica in napejale žile. Vozovi se niso premaknili. Bili so zaprti in v splošni zmedenosti se je na to pozabilo. Trajalo je celo večnost! »Prosim vas, umorite me!« je bolešno in grgrajoče stokal smrtno ranjeni. Oče je stal zraven. V skrajni bolesti si je ruval sive lase in vpil: »Tone, Tone!« Bil je ves obupan.

Končno se je posrečilo oprostiti žrtev. Zopet nepremišljeno, v razburjeni naglici.

Regulacija plač na c. kr. državnih železnicah.

I.

Delavci pozor!

Že pred nekaj tedni smo od železniškega ministra slišali govor o položaju avstrijskih železniških delavcev, ki ni navaden v ustih avstrijskega ministra. Minister ni le razkril zamotan položaj plačilnega in delovnega razmerja, ter priznal, da je položaj delavstva žalosten, temveč je celo izjavil, da so razmere nevzdržljive in da je treba temeljitega izboljšanja. Tudi opazka, ki jo je minister mimogrede napravil, da silijo delavci k državnim železnicam, ni bilo slišati kot opravičevanje, temveč kot zagovor za olajševalne okoliščine. Kakor je bilo slišati iz ministrovega govora, je on le predobro poučen, da ta stavek ni utemeljen. Minister je vedel in je moral vedeti, da je v sedanjih plačilnih in delovnih razmerah mnogo službenih mest, ki trpe na pomanjkanju delavcev, da izstopajo delavci iz delavnic, ki jih smatra gospoda v železniškem ministerstvu kot delavski raj. Znano mu je tudi, da se n. pr. na Tirolskem delavci raje izseljujejo in da se mora na Moravskem, kjer gotovo ni pomanjkanje ljudi, zadovoljiti z ženskimi namesto z moškimi delovnimi močmi. V dunajskih tovornih skladiščih, kakor tudi na drugih postajah se vkljub vsem lepim obljubam ni moglo pridržati pomožnih delavcev, ker ti le predobro vedo, kaj je na mezdnem delu. V Galiciji je pomanjkanje količkaj sposobnih ljudi. Na Dunaju in v okolici se je moralo od zasebnih podjetij izposoditi ljudi, seveda proti plači, ki je v kričnem nasprotju z železniškimi plačami. Pri tem pa je podjetnik napravil še svoj poseben dobiček. Vse to je minister dobro vedel, ker sicer bi bil drugače govoril. Ministrov govor je bil nekako priznanje razmer, kojih najneznosnejša dejstva pa je moral zamolčati, če ni hotel državnoželezniški upravi dati spričevalo, ki ji ga prisojita vsak poznavalec razmer.

Brez precejevanja ministrovega govora so bila izvajanja vendar taka, da so delavci opravičeno upali na izboljšanje plačilnega in delovnega razmerja, vsled česar bi se odpravilo v prvi vrsti nedostatke, vsled kojih trpe službena mesta z delavci vred.

Toda po vseh direktivah, ki jih je železniško ministrstvo izdalo na ravnateljstva, smo dobili utis, da hoče ministrstvo še od teh 10.000.000 kron kar je v sedanjih žalostnih razmerah jako majhna svota za 120.000 delavcev, nekaj prihraniti. Odkar je vsa akcija v teku, izdaje železniško ministrstvo odlok za odlokom, ki vsak vsebuje navodila za regulacijo plač in izdelanje plačilnega reda. O enem, ki je izšel meseca januarja in ki smo o njem natančno poučeni, moramo priznati, da nas je zelo razočaral.

Mnoge točke tega odloka so za delavce take vsebine, ki naravnost nasprotuje govoru ministra ter jasno kažejo nakano, da se kaj prihrani ne le iz teh 10 milijonov, temveč tudi iz že obstoječih mezdnih napredovanj itd. Že prva točka napoti vsakogar, ki čita odlok, da tudi ostale točke natančno prečita. Dosedaj se je razlikovalo delavce v »stalne« in »nestalne«. V bodoče pa se jih bo razlikovalo v »stalne delavce«, »nestalne delavce«, in »pomožne delavce«.

Kaj je namen razlikovanja sedanjih »nestalnih delavcev« v dve skupini, pove druga točka, ki se tiče temeljnih plač in ki določa, da so temeljne plače, ki se jih ima določiti, veljavne za stalne in nestalne delavce. Na prvi pogled izgleda to kot nekakšno izboljšanje. Pri uporabi delavcev in za poznavalca razmer pa je namen, ki se skriva za to določbo, takoj jase. Sedanji nestalni delavci imajo v mnogih službenih krajih višjo plačo, kot je določena temeljna plača, ter dobijo še ko postanejo »stalni«, nižjo temeljno plačo. Po sedanjih navodilih železniškega ministrstva pa mora pomožni delavec postati prej »nestalen delavec« in če hoče te časti deležen postati, se mora zadovoljiti z nižjo plačo kot doslej, če se bo pa

smatralo, da je odveč, se ga bo ravno tako odpustilo iz službe kot pomožnega delavca. Toda eno mu ostane hvala bogu: če se ga bo zopet rabilo, se ga bo v slučaju potrebe zopet sprejelo v službo, seveda če ni med tem gladu umrl, ali pa odklonil častno mesto »c. kr. nestalnega delavca državnih železnic« in če so mu predpostavljeni še tako naklonjeni kot prej.

Iz tega je razvidno kdo bo »stalen delavec«. »Tisti, ki so skozi celo leto nepretrgoma v uporabi. Stalne delavce se prišteva normiranemu stanju«.

Če si predočimo razmere pri progovrdževalni službi, si tudi lahko predstavljamo »normirano stanje«. Najmanj 70 odstotkov vseh vrhstavnih delavcev — s profesijonisti vred — ne bodo niti doživeli, da bi se jih prištevalo »normiranemu številu« stalnih delavcev. Pri tem pa pride v poštev še sledeče: Če se »nestalne delavce« sprejme v provizijski sklad, bodo sicer člani istega, toda še dolgo dolgo ne stalni delavci. Kadar pa bodo morali prisiljeno praznovati, pa bodo svoje imetje — če ga bodo kaj imeli — morali nositi v zastavljalnico, da bodo mogli med tem časom plačevati prispevke za provizijski sklad in bolniško blagajno. Ali pa, če se jih bo pripustilo k provizijskemu skladu šele kot »stalne delavce«, bodo prej stari postali, ali pa celo umrli. Vse to je razvidno iz prve točke, ne da bi se moralo to še posebej izreči.

Druga točka govori o temeljnih plačah, ki pa so določene le za delavce brez kvalifikacije. Na isti postaji, oziroma v istem kraju naj bi bile temeljne plače za vse te delavce enake. Izjemo tvorijo le vrhstavnih delavci, kurjači — ključavničarji, nosilci prtljage in profesijonisti.

Za vrhstavnih delavcev je plača neodvisna od plače ostalih kategorij, a določiti jo je enotno za vse področje enega prožnega mojstra. Kakor vedno, se daje navodilo le na pol. ne da bi se s tem kaj povedalo. Ne pove se ali naj bo plača toliko in toliko višja ali nižja kot plača ostalih kategorij; nadalje se ne pove kakšna naj bo enotnost plače v enem okrožju prožnega mojstra. Kakor znano, se raztezajo posamezna okrožja prožnih mojstrov nad 10 in še več kilometrov proge, ob kateri se lahko nahajajo mesta in vasi. Kakšna bo torej enotnost? Ali se bo ravnala po mestih, ali po vaseh?

Za ključavničarje - kurjače se bo v vsakem ravnateljskem okrožju določilo eno enotno plačo. Kurjači vozijo sicer iz enega ravnateljskega okrožja v drugo, a to ne dela ministrstvu nobenih skrbi.

»Nosilce prtljage je plačevati po dose-danjem načinu«. To se pravi, da se državno železniška uprava še nadalje noče odtegniti sramoti, da ima veliko število ljudi zaposlenih od zgodnje zore pa do pozne noči in dostikrat zopet do jutra, ter jim nalaga dela, ki bi jih morale opravljati delavske partije z večjimi številom ljudi v normalnem delavnem času. In vse to morajo opravljati nosilci prtljage za napitnino, namesto, da bi se jih smatralo kot stalne delavce in jih tudi kot take plačevalo, kakor zahteva potreba in dostojnost. S tem pa bi uprava nosilcem prtljage še ničesar ne dala zastoj.

Najlepše pa se diktira za profesijoniste. Ti dobivajo provizijsko plačo, ki odgovarja krajevni temeljni plači, dokler ne dovršijo primerne poskusne dobe. Po poskusni dobi določi njih plačo služben predstojnik. To pomenja za profesijonista škodo napram sedanjim skrajno slabim razmeram. Dosedaj so nekatera ravnateljstva že podeljevala minimalne plače brez poskusne dobe. In to naj se sedaj poslabša. S tem se obstoječe razmere za profesijoniste poslabšajo. Vrhutega pa še dajo povod raznim posledicam, ki bodo na škodo državnih železnic. Kje se bo našlo izurjenega profesijonista, ki se bo dal izkoriščati v poskusni dobi? Nikjer. Vsled tega se bodo vse boljše delavne moči ogibale državnih železnic in posledice si lahko mislimo. Vsak delavec, ki si je svest svojih zmognosti, hoče jasno delovno pogodbo, ki

je neodvisna od naklonjenosti ali nenaklonjenosti posameznih oseb. Tak delavec se tudi ne bo dal prevariti po lepih besedah in slikah bodočnosti. Nadalje bo to megleno plačilno razmerje dalo povod vsem tistim nedostatom, ki škodujejo ne le delavcu, temveč tudi podjetju. Uvedba se že torej vsled tega ne more nikoli uveljaviti.

Pride pa še lepše. Službeni predstojnik more posebno izurjenemu profesijonistu izjemoma izboljšati, če je dobil odobrenje ravnateljstva. Strokovni oddelki ravnateljstev pa imajo nalogo, da v tem oziru še posebej nadzorujejo postopanje službenih predstojnikov. Torej vkljub »odobrenju« še »posebno nadziranje«. Veselite se predstojniki, saj pride to od zgoraj. Neverjetno se nam zdi, da bi bili gospodje predstojniki na sumu, da so socialni demokratje. Radi tega se nam tudi nekoliko čudno zdi to »posebno nadziranje«. Kako se bodo gospodje načelniki s tem sprijaznili, to prepuščamo njim samim. Toda to »posebno nadziranje« bo škodljivo vplivalo na profesijoniste, ker ta stavek se glasi v praktični razlogi takole: »Predstojniki, pazite, da ne plačate več, s čimer je skoraj izključeno vsako boljše plačilo. To gotovo ni pravno pozdigniti produktivitete delavca, temveč mu vzame veselje do dela.

Pri poizvedbah glede temeljnih plač, ki jih je določiti, se pusti delavce ob strani. Ravnateljstva, načelnike, občinska predstojništva, politične oblasti, vse se vpraša, delavcev, ki so največ prizadeti, pa ne. Pri pogodbah je sicer navada, da sta oba dela enakopravna; pri določanju plače, torej pri enem delu delovne pogodbe na državnih železnicah pa nimajo delavci ničesar govoriti.

Nadalje navaja odlok — in to se ne bo nikdar pozabilo — da se je pri določitvi plač ozirati na ugodnosti, ki so v zvezi s službo na državnih železnicah (stalno delo, starostna oskrba, pravica do definitivnega nastavljenja, vožne ugodnosti itd.)

Radovedni smo, koliko časa bodo gospodje še rabili, da pridejo do spoznanja, da to ne vleče več. V resnici je vse to le govorčenje. Kako izgleda stalno delo, vedo vrhstavnih delavci le predobro in to se bo še na drugem mestu jasno dokazalo. Starostno oskrbo si mora delavstvo samo kupiti, vendar pa niti za svoj denar nima pri tem skoraj prav nič govoriti. Pravica do definitivnega nastavljenja pa sploh ne obstoji. Saj se vendar pravi: »Obvešča se Vas, da ste z današnjim dnem sprejeti v seznam kot provizijski namestnik pisarniškega sluga; iz tega pa še ne sledi, da imate pravico do takšnega mesta«.

Nesposobnih delavcev se ne nastavlja — izvzemši protekcije — izurjene delavce pa se kaj nerado nastavlja. Potem imajo prvo pravico seveda dosluženi vojaki, ne da bi še kaj govorili o vrednosti marsikakega definitivnega nastavljenja. Za vožne ugodnosti pa sta denar in čas prva predpogoja in delavec nima ne enega ne drugega. Tako se popolnoma skrečijo ugodnosti za delavce in to kar še ostane, je še predrago plačano z dolgoletnim pomanjkanjem in trpljenjem ob tako sramotno nizkih plačah. Vsled tega to tudi niso nikake ugodnosti, temveč le slepilo.

»Kjer so v enem kraju službena mesta več ravnateljstev z različnimi temeljnimi plačami, je merodajno službeno mesto, ki ima največ osebja«. Tako se glasi en odstavek. Če je na službenem mestu, ki ima največ osebja, najnižja temeljna plača, bi bila torej posledica, da delavci ostalih službenih mest ne dobijo doklade; seveda gre tudi narobe. Na vsak način pa je ta metoda dobičkonosna za državne železnice, ki pri regulaciji še najceneje izhajajo.

Zadnji odstavek druge točke izziva veselost in je jako podoben uganki. Po določitvi tega odstavka »naj bi se v sporazumnem postopanju s sosednjimi postajami in okrožji prožnih mojstrov vzdrževalo enakost temeljne plače«. Ker pa je prog — recimo od Črno-vic do Trsta — neprekinjena in se vrstijo postaje druga drugi in so okrožja prožnih

mojstrov strnjena kakor tračnice, je izključena izvedba te direktive in tudi v železniškem ministrstvu ne bo najti ključa do tega.

Nekaj popolnoma novih idej vsebuje tretja točka, seveda ne v korist, temveč v škodo delavcev. Kratko rečeno, se v tej določbi razlikuje delavstvo le v profesionalnosti in delavce. Kar je med profesionalisti in delavci, je izraženo v dokladah, tako da so vsi delavci, izvzemši profesionaliste, enaki v temeljni plači. Kvalifikacija kakor na primer: predelavci, delovodje, nadgledniki itd. se več ne plačuje z višjo plačo kot dosedaj, temveč le s posebnimi dokladami, ki se jih vračuna v bolniško blagajno in provizijski sklad. To traja seveda le za dobo dotične uporabe. Kot doklade se priporoča 10 do 15 vinarjev na dan kot pravilo. Doklade nad 50 vinarjev so odvisne od dovoljenja železniškega ministrstva. Te doklade je za isto uporabo in za isti služben kraj enako odmeriti, vendar pa ni treba, da bi bile v celem ravnateljskem okraju enake za isto uporabo. Določitev doklad je odvisna od razmerja ponudbe in vprašanja.

(Dalje prih.)

Iz okrožnic uradnih listov.

OKROŽNICE JUŽNE ŽELEZNICE.

Štev. 2061/A.

Zaračunanje doplačilnega zneska pri prejemu uslužbenca iz pokojninskega sklada za sluge v pokojninski sklad za uradnike.

(Pokojninski sklad.)

Vsem gospodom načelnikom službenih oddelkov, obratnih inšpektoratov in lokalnim predstojnikom avstrijskih prog južne železnice s postranskimi programi vred.

Razsodišče, ki se je nanj vskliceval uslužbenec v svrhu odločitve glede ugovora proti zaračunanju doplačilnega zneska povodom premeščenja iz pokojninskega sklada za sluge v pokojninski sklad za uradnike, je 5. oktobra 1911 pod predsedstvom upravnega svetnika gospoda dr. Alessandra *Spitzmüllera* v prisotnosti od strank imenovanih razsodnikov in sicer upravnih svetnikov gospodov dr. Lenarta *Schweigerta* in dr. Alberta *Weishuta* ter članov pokojninskega sklada za uradnike, višjega revidenta gosp. Rudolfa *Graf* in pristava g. Josipa *Antzingerja* spoznalo kot pravno:

»Ugovor gospoda tožitelja ni smatrati kot prekasno vložena. V kolikor se tega tiče, da je 25-odstotni pristopni prispevek odmeriti po tisti začetni plači in stanarini, ki jo je dobival gospod tožitelj pri vstopu v pokojninski sklad za sluge, ne obstoji pravno, temveč je ta znesek odmeriti po tistih dohodkih, ki se jih je gospodu tožitelju priznalo ob času premeščenja v pokojninski sklad za uradnike.

Razsodišče je nadalje razsodilo, da je v slučaju imenovanja poduradnika ali sluge uradnikom v smislu § 17 pravil pokojninskega sklada za uradnike povodom prestopa doplačati 5-odstotne prispevke, v smislu § 4, št. 3 pravil pokojninskega sklada za sluge za vso šteto delžno dobo. Gospod tožitelj je torej dolžan plačati doplačilo v pokojninski sklad za uradnike.

Obveznost doplačila gospoda tožitelja se razteza tudi na 50-odstotne prispevke, normirane v § 4, št. 2 pravil pokojninskega sklada za uradnike.

Ugovor toženega pokojninskega zavoda glede povračila obréti od doplačilnih prispevkov v smislu prejšnjih dveh odstavkov ne obstoji pravno.

Tožen pokojninski zavod je dolžan izvršiti revizijo zaračunanja gospodu tožitelju povodom prestopa v pokojninski zavod za uradnike z dne 9. decembra 1911 se naznanja še sledeče:

1. Zaračunanje doplačilnega prispevka, ki ga morajo v smislu § 17 pravil pokojninskega zavoda za uradnike plačevati od 1. julija 1911 naprej uradnikom imenovani uslužbenci povodom prestopa iz pokojninskega

zavoda za sluge v pokojninski zavod za uradnike se izvrši na ta način, da odgovarja gori omenjenemu izreku razsodišča.

2. V vseh tistih slučajih, v kojih se je po razsodbi razsodišča prosilo za revizijo zaračunanja doplačilnega prispevka, se bo revizijo izvršilo v smislu že omenjene razsodbe. Zneski, ki se jih je eventualno preveč vplačalo, bodo v gotovini vrnjeni.

3. Ob enem se pozivlja tiste uslužbenice, ki so pred 1. julijem 1911 prestopili iz pokojninskega zavoda za sluge v pokojninski zavod za uradnike in še niso prosili za revizijo doplačilnega prispevka, da vložijo tozadevno prošnjo službenim potom najkasneje do 30. junija 1912.

O vsebini te okrožnice je obvestiti prizadeto osobje.

Dunaj, dne 29. februarja 1912.

Generalni ravnatelj:

Weeber, s. r.

Štev. 1612/A.

83.

Dodatek pravilom personalne komisije za uradnike, poduradnike in slug centrale in avstrijskih prog.

(Personalna komisija.)

Vsem gospodom načelnikom oddelkov, obratnih inšpektoratov in lokalnim predstojnikom avstrijskih prog južne železnice s postranskimi programi vred.

Upravni svet je na svoji seji dne 22. februarja 1912 sklenil uvedbo sledečega dodatka pravilom personalne komisije za uradnike, poduradnike in slug centrale in avstrijskih prog:

Dodatek pravilom personalne komisije za uradnike, poduradnike in slug centrale in avstrijskih prog z dne 16. novembra 1899.

Člen I.

Z dne 16. novembra 1899 veljavna pravila personalne komisije za uradnike, poduradnike in slug centrale in avstrijskih prog se izpremeni v sledečem:

1. § 3, odstavek 4. naj se glasi:

»Nadalje se voli potom tajnega pismenega glasovanja z relativno večino glasov po tri člane in enako število namestnikov na tri leta iz vsake sledečih kategorij nastavljenec:

I. V sekcijo uradnikov

uradniki

a) prometa v centrali in v področju obratnih inšpektoratov Dunaj, Gradec in Trst,

b) prometa v področju obratnih inšpektoratov Celovec in Inomost,

c) strojne in vlakopospeševalne službe,

d) progovzdrževalne službe,

e) ostalih službenih panog, potem

II. v sekcijo poduradnikov

poduradniki

f) voznega osobja prometa,

g) drugega prometnega osobja,

h) strojne in vlakopospeševalne službe,

i) progovzdrževalne službe,

k) ostalih službenih panog, in

III. v sekcijo slug

z dekretom nastavljeni sluge

l) voznega osobja prometa,

m) ostalega prometnega osobja,

n) strojne in vlakopospeševalne službe,

o) progovzdrževalne službe,

p) ostalih službenih panog.

2. § 4, odstavek 1. naj se glasi:

»V disciplinarnih zadevah fungira — kakor nanese slučaj, če gre za uradnika, poduradnika ali slugo — sekcija uradnikov, poduradnikov ali slug in sicer ima predsednik ali njegov namestnik sklicati imenovane tri člane in izvoljene tri člane tiste skupine, ki ji pripada obdolžen uslužbenec (točka a) do p) § 2.)«

3. § 7, odstavek 1. naj se glasi:

»Kadar gre za splošne zadeve, ki se tičejo vsega uradniškega, vsega poduradniškega, ali pa vsega uslužbenskega osobja, mora predsednik personalne komisije ali pa njegov namestnik — po razmerju interesov — pozvati po § 2. točke a) do e), oziroma f) do k), ali pa l) do p) izvoljene člane in

namestnike, da si v vsaki skupini (gl. prej omenjene točke) izbere med seboj enega delegata in ga odpošljejo.

4. § 8, naj se glasi:

»Izvoljeni in imenovani člani dobijo za vsak dan seje sejno odškodnino v znesku 12 kron. Vrhutega dobijo izvoljeni in imenovani člani, če niso na Dunaju nastanjeni, ali pa če bi vsled uporabe v personalni komisiji trpeli zgubo normalnih postranskih dohodkov, dijete, oziroma hranarino, ki jim pritiče po obstoječih predpisih.

Člen II.

Ta dodatek se uveljavi glede § 8. takoj, glede na ostale določbe pa, kakor hitro se vršijo prihodnje nove volitve v skupini prometa, sekcija uradnikov.

O vsebini te okrožnice je dokazno obvestiti vse prizadeto osobje.

Dunaj, dne 28. februarja 1912.

Generalni ravnatelj: Weeber, s. r.

(Konec prihodnjic.)

Konferenca kurjačev južne železnice.

Dne 22. m. m. se je v Gradcu, v dvorani »Juliansäle« vršila konferenca kurjačev južne železnice.

Navzočih je bilo 24 delegatov. Centralo sta zastopala sodruga Somitsch in Weigl, tržaško tajništvo sodr. Kopač, graško sodr. Kolleger, Beljak sodr. Ružička.

V predsedništvu konference so bili izvoljeni sodrugi Kok, Kocijan in kot zapisnikar Gril (Borovnica).

Predsednik naznani po običajnem pozdravu sledeči dnevni red:

1. Položaj kurjačev južne železnice; regulacija spremenljivih dohodkov, ozir službenega časa.

2. Organizacija in taktika. Ustanovitve dispozicijskega sklada.

3. Raznoterosti.

Sodr. Somitsch pozdravlja navzoče v imenu centrale in prečita došle predloge. Z ozirom na mnogoštevilne predloge se izvoli komisijo za pregledavanje in sestavo predlogov. V to komisijo se je izvolilo sledeče sodruge: Ružička, Gerngross, Rudorfer, Kocijan, Praseh.

Z ozirom na to, da ima izvoljena komisija nalogo pregledati predloge in jih predložiti konferenci, se preide na razpravo o drugi točki dnevnega reda.

Sodr. Somitsch navaja obširno vse razloge, ki govorijo za uvedbo dispozicijskega sklada, kakor tudi vse kar govori proti.

Debata je bila prav živahna in so se je vdeležili skoraj vsi delegatje.

Sodr. Weigl navaja, da nima centrala nič proti uvedbi dispozicijskega sklada in če ga konferenca želi uvesti, naj ga uvede.

Sodr. Kopač povdarja, da je konferenca po večini za uvedbo sklada. Treba pa je zadevo razdeliti v dva dela in sicer: 1. Predlog za uvedbo, 2. Način uvedbe, višina prispevkov in končno ali naj služi sklad v lokalno ali centralno uporabo. Če bi tudi danes odklonili uvedbo dispozicijskega sklada, bi vendar kurjači v kratkem to zahtevo ponovili.

Sodr. Kolleger govori za uvedbo dispozicijskega sklada, če se le-ta ne razteza tudi in-diferente. Bil bi pa proti uvedbi, če se misli obratno napraviti.

Pri glasovanju je bil predlog za uvedbo dispozicijskega sklada soglasno sprejet.

Nato se preide k načinu uvedbe in določitvi višine prispevkov.

Satler (Bruck) je za nizke prispevke, ker z visokimi prispevki se le odbija člane. Predlaga 50 vin. vsake 3 mesece.

Gerngross predlaga da se dispozicijski sklad centralizira in naj bode vodstvo v Gradcu radi-tega, ker je v Gradcu organizacija med kurjači popolna in ker je tudi v Gradcu stranka kakor strokovna organizacija kjer bode treba iskati zaslonbo, jako močna.

Ružička povdarja, da je sklad velikega in važnega pomena, če se porabi sredstva edino le v ta namen, zakar je ustanovljen.

Vse konference, ki jih bodete imeli, morate tudi naznaniti centrali s smotrom; ta vam ne bode branila, da se večkrat v letu sestanete v svrhu zastopstva in razmotrivanja vaših stanovskih interesov. Tukaj mislim, da bi bilo praktično v Mariboru, že radi kontrole. Dispozicijski sklad bi bil v rokah sodr. Kollegerja gotovo dobro sprav-ljen.

Predlog, da se sklad centralizira in da mu je sedež v Gradcu, se sprejme s 16 glasovi proti dvema.

Nadalje se sprejme predlog: Trimesečni prispevek znaša eno krono.

Izvoli se odbor, ki ima nalogo sestaviti in predložiti pravila. V ta odbor so izvoljeni sodruzi Gerngross, Kosinka, Rudorfer, Praš in Ružička.

Občni zbor se bo vršil šele tekom enega leta in se bo v to svrhu sklicalo konferenco kurjaškega osebja.

Ružička priporoča v imenu komisije sledeče predloge:

1) Začetna plača K 3.50 z dveletno avtomatiko 20 vin. do končne plače K 6.—

2) Po dveletni uporabi za kurjača nastavljenje z začetno plačo 1000 K in dveletno avtomatiko do končne plače 2000 K.

3. Starejši uslužbenci, ki ne morejo doseči končne plače po dveletni avtomatiki, se ima ista toliko časa za eno leto krajšati, dokler se doseže končno plačo.

4) Oni poklicni kurjači kateri so bili od zdravnikarja glede slušnih in vidnih organov od vožne službe odstranjeni, se ima uvrstiti v kategorijo nadkurjačev.

5. Zdravnanje spremenljivih prejemkov. Strojni kurjači zahtevajo brezpogojno upeljavo pavšala goriznačenih prejemkov v smislu leta 1907 predloženih predlogov. Do upeljave pavšala se zahteva 70% kilometriner in premijskega zaslužka strojevodij.

6. Podelitev službene obleke analogno voznim nadzornikom in podelitev z civilnih oblek ali pa pavšal 105 K.

6. Poldrugokratno vračunanje v prov. sklad kakor pri drž. žel. tudi za pomožne kurjače.

8. 1½ kratno vračunanje pri nočnem delu ozir. službi, to je od 6. ure zvečer do 6. ure jutraj.

9. Dogovorno z odborom bolniške blagajne naj se plača prispevke tudi od spremenljivih dohodkov ter v tem smislu poviša podporo.

10. Zdravnanje dela in počitka v smislu pred časom od centrale splošnega prav. društva stavljenih predlogov.

11. Pri sestavljanju novih turnusov naj se prišteje tudi zaupnike kurjačev.

12. Dobo za doseg polne provizije iz provizijskega sklada naj se skrajša od 35 na 30 let.

13. Regulacija dopusta naj se izvrši v smislu decembra 1911 stavljenih predlogov.

14. Za višje kurjače se nadomešča zguba spremenljivih dohodkov z mesečno doklado 30 K.

15. Naj se izda instrukcija za višje kurjače.

16. V domači postaji ima čistiti mehanizem, ozir. stroj zato najeto osebje.

17. Vravnanje kazenskega postopanja v tem zmislu, da se ima temeljito proučiti vzroke in to ob navzočnosti tožitelja in toženca.

Predlogi se odkazujejo centralnemu vodstvu, da jih z delavskim odborom predloži generalnemu vodstvu južne železnice.

Zapisnik

seje centralnega delavskega odbora c. kr. avstrijskih državnih železnic, ki se je vršila dne 15. do 19. decembra 1911 v c. kr. železniškem ministrstvu (oddelek 4.)

Navzoči: Od c. kr. železniškega ministrstva: kot predsednik: c. kr. ministerjalni svetnik dr. Herman Boess, kot poročevalec: c. kr. ministerjalni tajnik dr. Jos. Winter, kot zastopnik oddelka 9: inšpektor Mihael Malec, kot zastopnik oddelka 19: stavbni svetnik, diplomiran inženier Fran Hatschbach, kot zastopnik oddelka 20a: višji inšpektor cesarski svetnik Valentin Bosshardt, višji revident Ferdinand Kačénka, kot zastopnik oddelka 21: višji inšpektor Otakar Korn, kot zastopnik oddelka 21a: nadinženier Viktor Wenzel in višji revident Fran Watzel, kot zapisnikar: železniški komisar dr. Karol pl. Riebler.

Kot delegatje skupine delavcev progovzdrževalne službe: vrhovni delavec Fran Humer, progovzdrževalna sekcija Linc; čuvaj Ivan Freischlag, progovzdrževalna sekcija Linc; zidar Ferdinand Schneider, progovzdrževalna sekcija Dunaj III; ključavničar Ljudevit Heyda, progovzdrževalna sekcija Jaslo; delavec Josip Sticha, progovzdrževalna sekcija Praga I; delavec Pavel Lana, prožno vodstvo Praga, sev. zap. žel. in vrhovni delavec Josip Nejedlý, Praga, drž. žel. družba.

Kot delegatje skupine delavcev prometne službe: delavec Ivan Berger, železniški obratni urad Beljak; skladišni delavec

Fran Kubiček, železniški obratni urad Dunaj I; skladišni delavec Fric Aolinger, železniški obratni urad Bischofshofen; skladišni delavec Jurij Fraus, železniški obratni urad Plzen; zavirač Anton Hecht, železniški obratni urad Črnovice; akordni delavec Gustav Frauenhof, železniški obratni urad Liberec in skladišni delavec Fran Polisek, železniški obratni urad Brno drž. žel. družba.

Kot delegatje delavcev vlakopospeševalne in delavniške službe: ključavničar Josip Mauritz, delavniško vodstvo Plzen; strugar Leopold Thumfort, delavniško vodstvo Knittelteld; strokovnik Karol Priesner, delavniško vodstvo Linc; klepar Ivan Szalasny, delavniško vodstvo Stanislav; mizar Alojzij Beck, delavniško vodstvo Floridsdorf-Jedlesee, sev. zap. žel.; kotlar Fran Rzehak, delavnica Simmering, drž. žel. družbe in strokovnik Eberhard Heider, strojna delavnica Floridsdorf, sev. žel.

Predsednik je s kratkim nagovorom otvoril sejo ob določenem času ter konstatiral, da so navzoči vsi delegatje, izvzemši delegata Karla Tantsina, ki je vsled bolezni zadržan. Namesto njega je na prošnjo delavniških delavcev severno železniškega ravnateljstva navzoč strokovnik Eberhard Heider.

Nato določi predsednik železniškega koncipista dr. Karla pl. Rieblerja kot zapisnikarja, dočim se izmed delegatov predlaga člane Ferdinanda Schneiderja, Frana Kubička in Frana Rzehaha kot overovatelje zapisnika.

Predsednik je nato govoril o dnevnem redu ter naznanil, da so izgotovljeni načrti delovnega reda za osebje, ki je zaposleno v materialnih skladiščih, v progovzdrževalni ter v postajni in vožni službi in da pridejo na razpravo, oziroma bodo predloženi seji v odobrenje.

Glede vzvratnega učinka novega delovnega reda na obstoječe delovne rede za osebje, zaposleno v delavnicah in kurilnicah naznanja predsednik, da se namerava take bistvene določbe novega delovnega reda, ki se še nahajajo v obstoječih delovnih redih, v te sprejeti v obliki primernih izpopolnitev.

Pred prehodom v posvetovanje o delovnem redu za osebje, zaposleno v materialnih skladiščih, stavi član Beck v imenu vseh ostalih delegatov na predsednika prošnjo za podelitev primernega časa v svrhu temeljitega posvetovanja o načrtih.

Predsednik izjavlja, da je pripravljen ugoditi tej splošni želji ter predlaga, da se v olajšavo članom stavljenih naloge sliši poprej poročilo in pojasnila poročevalca o posameznih paragrafih.

Nato izvaja poročevalec na podlagi delovnega reda za materialna skladišča o splošnih določbah, ki so merodajne za izdelanje delovnih redov in daje na razna vprašanja delegatov potrebna pojasnila.

Po daljši debati, ki so se je vdeležili skoraj vsi delegatje, je bila seja prekinjena ob 1/1. uri.

Po zopetni otvoritvi seje ob dveh popoldne je predsednik na kratko orisal dosedanj tek razprave ter dal navod za smer nadaljnjih razprav, nakar se je prešlo v razpravo.

Ko se je posvetovanje delegatov v soboto nadaljevalo, se je centralni delavski odbor v ponedeljek 18. decembra zopet sešel na skupni seji.

Član Priesner je v imenu vseh delegatov predložil izpremenjene načrte delovnega reda in pri tem v splošnem navajal, da načrti ne odgovarjajo pričakovanju, ker se mora smatrati določbe glede delavnega časa in plačevanja čezurnega dela kot nezadostne in ker se odmornih dopustov v načrtih ne omenja.

Nato pridejo na razpravo posamezne točke delovnega reda za osebje, zaposleno v materialnih skladiščih.

Delovni red

za osebje, zaposleno v materialnih skladiščih.

K § 1, odstavek 2, stavi člana Beck in Thumfort predlog, da se ne vzame kot

podlago za določitev pojma »stalni delavci« potrebo v najslabši periodi, temveč isto normalne periode.

Član Humer želi sledečo obliko: Stalni delavci so vsi delavci, ki so službovali pri železnici najmanj eno leto. Ravnotako se zavzema član Heyda za določitev enega poskusnega leta, kar je zadostno za spoznanje sposobnosti delavca.

Inšpektor Malec smatra splošno določitev pojma »stalni« za vsakega eno leto v železniški službi se nahajajočega delavca za nesprejemljivo, ker se uprava vsled fluktuacije in posebne vrste obrata ne more toliko obvezati, da bi kvalificirala stalnim vsakega takega delavca, ki se ga sprejme za delo, ki traja eno leto ali morda še dalje, a je vendar le delo samo za gotovo dobo. Vsled tega je mnenja, da je to vprašanje za delavce manjšega pomena v toliko, ker je v materialnih skladiščih le jako malo izvenrednih, mimoidočih del.

Poročevalec opozarja, da se mora število delavcev tembolj ravnati po resničnih trenutnih potrebah, ker je celo pri definitivnem osebju normirano število odvisno od potrebe. Vsled tega je najslabša delovna perioda kot podlaga upravičena. Člani Beck, Rzehak in Humer predlagajo, da se črta besedo »neprekinjeno«, da se delavcu ne odvzame pravice do »stalnosti« s samovoljnim kratkim prekinjenjem.

Višji inšpektor Bosshardt smatra bojazen, da bi se vsled omenjenih določb dalo predstojnikom materialnih skladišč na voljo delavce poljubno sprejemati ali pa odpuščati, kot neutemeljeno ker so ravno v tej panogi dela glede njih obsega strogo začrtana in vsled tega ni lahko mogoče veliko premikanje v številu delavcev.

Predsednik označuje določitev roka na eno leto kot dvorezno odredbo, ki bi se jo lahko uporabljalo tudi v škodo delavstva na ta način, da bi služben predstojnik delavce, ki jih ne rabi stalno, že odpustil iz službe še predno bi bilo delo končano, oziroma še pred letom, da bi mu ne bilo treba jih obdržati kot stalne delavce.

V nadaljnjem izjavlja član Beck, da je beseda »polnovreden« odveč, ker vsak delavec, ki ga je železniški zdravnik spoznal sposobnim za službo in v redu opravlja svoje delo, je smatrati polnovrednim.

Nato je centralni delavski odbor formalno sprejel izpremembo o stavka 2 v sledeči obliki:

»Stalni delavci so delavci, ki odgovarjajo potrebi normalne delovne periode v letu za opravljanje dela in so vsled tega skozi celo leto v uporabi. Stalne delavce se prišteva normiranemu številu«.

Namesto določb 4. odstavek hočeta delegata Thumfort in Humer stavek: Pri izpopolnjenju normiranega števila morejo priti na vrsto le v službi najstarejši.

Poročevalec opozarja, da so ravno določbe 4. odstavek velike važnosti za sposobne delavce.

Član Kubiček stavi formalni predlog, da se izpopolni 4. odstavek z dostavkom. Predlog, ki so ga delavski delegatje sprejeli, se glasi: Navadno določa služben predstojnik v službi najstarejšega, nestalnega delavca za stalnega.

§§ 2. in 3. ostaneta neizpremenjena.

Sprejem.

Pri § 4, odstavek 1. zagovarjata delegata Freischlag in Priesner določitev 40. leta kot najvišjo starostno mejo za sprejem delavca.

Višji inšpektor Bosshardt izjavlja, da je v interesu prometne službe proti višjemu pomikanju starostne meje.

Nato je centralni delavski odbor sprejel predlagano izpremembo »na 40 let«.

Pri 2. odstavku predlagata ista delegata izpremembo stavka, na kar je centralni delavski odbor sprejel 2. odstavek v sledečem besedilu:

»Sprejem delavcev, ki so nad 40 let stari, more načelnik vodstva materialnega skladišča dovoliti; pri tem pa se je ozirati v prvi

vrsti na delavce, ki so že bili v železniški službi.

3 in 4. odstavek sta bila pridržana v prvotni obliki.

Delavni dnevi, delavni čas, odmori med delom, nedeljsko in prazniško delo.

Pri § 5, odstavek 1 utemeljuje član *Rzehak* izpreminjevalni predlog na 9-urni delavni čas, ter povdarja ožjo zvezo materialnih skladišč z delavnicami in zahteva iz razlogov enotnosti 9-urni delavni čas za delavce v materialnih skladiščih.

Zastopnik *Heider* skuša dokazati, da zviša skrajšanje delavnega časa produktivnost delavca nagleda na zdravstveno in socialno stališče. Nato odgovarjata višji inšpektor *Korn* in višji inšpektor *Wenzel*, da je bilo v praksi po dosedanjih izkušnjah še vsako skrajšanje delavnega časa v zvezi z velikimi stroški. To pa vsled tega, ker vselej, kadar se je skrajšalo delavni čas, se je moralo nastaviti več osebja in vkljub temu se ni pomnožila intenzivnost dela.

Določitev deveturnega delavnega časa so nato člani centralnega delavskega odbora sprejeli.

Po predlogu se glasi 1. odstavek:

»Dnevni delavni čas znaša brez vračunanja odmorov med delom navadno 9 ur. Isti prične ob 7. uri zjutraj in konča ob 1/2 6. uri zvečer«.

Član *Priesner* predlaga, da se v tretji odstavek postavi besede: »sporazumno z delavstvom«, kar je centralni delavski odbor sprejel. 3. odstavek se torej glasi:

»Načelnik vodstva materialnega skladišča pa je upravičen, da sporazumno z delavstvom preloži delavni čas in odmore na kakšno drugo uro, kakor je krajevnim in službenim razmeram primerno«.

Glede odmerjenja dela v turnuse pridejenih čuvajev in akordnih delavcev prosijo člani *Beck*, *Polišek* in *Priesner* za sprejem natančnejše določbe. Nato so delegatje sprejeli formalen predlog za izpolnitev 4. stavka:

»Čuvaji in akordni delavci (nakladalci premoga) so glede delavnega časa pridržani v turnuse; razmerje časa službe in počitka teh delavcev znaša 1:1.5 do 1:2.«

V 6. odstavek bi bilo postaviti namesto »9 1/2« 9 ur.

Nato govorijo delegatje *Heider*, *Beck*, *Kubiček* in *Schneider* proti predležni obliki 7. stavka, ter povdarjajo, da gre stremljenje delavstva za tem, da se čimbolj omeji čezurno delo. V izjemnih slučajih, v katerih je čezurno delo neobhodno potrebno, naj se taka dela opravlja le sporazumno z delavstvom in pritegne le take delavce, ki se prostovoljno zglašijo zato.

Poročevalec kakor tudi *zastopnika oddelkov 20a in 21* izjavljata, da je ta predlog nesprejemljiv ker so javni interesi v zvezi z železniškim obratom. To se mora vpoštevati. Predlagana omejitev bi ogražala redno delovanje obrata.

Sklenjena je bila sledeča, od delegatov *Heider*, *Priesner* in *Humer* predlagana izpolnitev tega stavka:

»Na posebno prošnjo se more delavca oprostiti čezurnega dela kakor tudi dela ob nedeljah in praznikih«.

8. odstavek je bil po kratkem utemeljevanju člana *Priesnerja* sprejet v sledeči obliki:

»Ako presega delavni čas vsled podaljšanja pred ali pa po opoldanskem odmoru pet ur, se podeli polurni plačan odmor«.

Člani *Rzehak*, *Schneider*, *Beck* in *Humer* prosijo, da se v 9. stavku postavi besedo »pomanjkanje« namesto »zmanjšanje«.

K 10. in 11. stavku se ni stavilo spreminjevalnih predlogov.

Pri razpravi o § 6. je bil 1. odstavek sprejet v razširjeni obliki in se glasi:

»Ob nedeljah in praznikih miruje delo«.

K 2. in 5. stavku so delegatje predlagali dostavke izpolnjevalnih besed, dočim so ostale druge določbe § 6. neizpremenjene.

(Dalje prihodnjic).

Domače vesti

Človeška klavnica. V četrtek 14. m. m. ob 10. zvečer se je zgodila na tržaškem kolodvoru južne železnice strašna nesreča, ki je ugrabila življenje delavcu in očetu družine. Kriv je nesreče kapitalistični sistem južne železnice, kakor nam z nedvomno jasnostjo pokaže popis strašne nezgode. Poslušajte! V četrtek zvečer je bilo veliko dela na kolodvoru; poslali so po rezervno lokomotivo za premikanje. Toda kje dobiti potrebno osebo za rezervno lokomotivo? Gospodje niso bili v zadregi, pobrali so ljudi od drugih oddelkov. Zvečer ob 6. je prišel v službo nadpremikač *Anton Petkovšek*, star 44 let in oče treh nedoraslih otrok. Sprva je imel *Petkovšek* samo tri premikače, dasi bi bil moral imeti štiri. Ob 10. ponoči pa so mu odvzeli še enega, dasi je on protestiral proti temu, češ da ne more delati z dvema človekoma. Ampak njegov protest je bil brezuspešen. Nesrečni *Petkovšek* je ostal sam z dvema možema, namesto da bi imel štiri. In začelo se je premikanje. Namesto da bi *Petkovšek* pazil na osebo, kadar gre med vozove, je moral sam hoditi med vozove in jih zapenjati, ker drugače ni bilo možno; eden izmed njegovih premikačev je namreč moral biti spredaj pri lokomotivi, drugi pa zadaj. Ubogi proletarec se je moral do četrta štiri zjutraj poditi mez vozovi in skakati ven in noter. Naenkrat ga je zgrabil voz štev. 1229 s 5410 kg teže in ga butnil na tla. Nesrečniku je šlo eno kolo čez obe stegni in čez spolni del; v peklenških mukah se je obrnil, medtem pa ga je zgrabilo zadnje kolo in mu odtrgalo peto od leve noge. V tem hipu je pridrvel nadpremikač *Žurga* od drugega oddelka in ga izvlekel izpod voza v tistem hipu, ko je drvil proti njemu voz s 14 tisoč kilogramov teže. Tako se je zgodila strašna nežreča, ki je zopet nov zločin kapitalističnega izkoriščanja južne železnice. Ko so *Petkovska* spravljali v bolnico, se je uboga žrtev vila v mukah in kričala, naj ga zadavijo, da ne bo tako grozno trpel. Opisali smo grozno nesrečo zategadelj tako natančno, ker se hočejo prizadeti gospodje prati v »Piccolu«, seveda se jim to popolnoma ponesreči, ker je očitno, da je krivda vsa na strani južne železnice oziroma njenih funkcionarjev. Omeniti moramo kraj tega še, da je na kolodvoru tema kakor v rogu, s čimer hočejo menda merodajni gospodje ustvariti še gotovejše predpogoje za nesrečo. Skrajni čas bi že bil, da pripravijo tiste luči, ki jih pripravljajo že par let! Južna železnica pa ima v tej nesreči nov dokaz, da se njenih milijonskih profitov drži meso in človeška kri. Na tržaškem kolodvoru južne železnice se sploh nabira vedno več takega, kakor bi ne smelo biti. Med uslužbenci vre. In nihče naj se ne čudi, ako izbruhne neko neznosnost teh škandaloznih razmer z elementarno silo na dan! Te človeške klavnice mora biti enkrat konec!

Strašna nesreča na kolodvoru v Divači. Dne 12. m. m. popoldne ob pol 4. uri so na kolodvoru v Divači, na obračalni plošči poskušali dvigalo. V jami pod mostom je bil pri delu železniški ključavničar *Ivan Roscher*. Po nesreči se dvigalo preobrnilo in pade na *Roscherja*. Strlo mu je glavo in ga tudi na telesu hudo poškodovalo. Ko so ga dvignili izpod dvigala, je takoj umrl. Bil je star 34 let. Zapušču vdovo in majhne otroke.

Železnica nižje vrste Celje—Soteska s stransko progo Nova cerkev—Dobrna. Železniško ministerstvo je avtoriziranemu inženjerju in mestnemu stavbinskemu mojstru *Viljemu Lindauerju* v Celju dalo za dobo enega leta dovoljenje za tehnična pripravljalna dela za zgradbo ozkotirne železnice nižje vrste. Železnica bo izpeljana izpred celjskega kolodvora preko Vojnika in Nove cerkve v Sotesko s stransko progo iz Nove cerkve v Dobrno.

»Eden manj, ki se da izkoriščati!« Izven postaje *Sankt Andrä-Wördern* na Niževavstrijskem so v noči med 21. in 22. m. m. našli na tiru truplo moža, ki je bilo strašno razme-

sarjeno. Našli so pri njem vozni listek cestne železnice in listek z besedami: »Eden manj, ki se da izkoriščati!« Mnogo poljubčkov mojim ljubim otrokom!« Samomorilec, ki mora imeti kakih 30 do 40 let, ni imel nikakršnih dokumentov pri sebi.

Sleparije pri severni železnici. Iz Krakova poročajo: Policija je prišla na sled novi sleparji pri severni železnici. Med tukajšnjimi poduradniki se je stvorila banda sleparjev, ki je prosta mesta oddajala proslcem proti plačilu. Dosedaj so prijeli tri poduradnike, ki so se proslcem predstavljali kot »izpravevalna komisija«, in sicer prvi kot »predsednik komisije«, drugi kot »eksaminator« in tretji kot »zdravnik«. Neki bivši železniški funkcionar in dve gospe so pred fingiranim izpitom reševali »finačno zadevo« s tem, da so v svrhu dobrega izida izpitom prejeli od petentov denarne zneske v višini od 100 do 400 kron. Denar, ki so ga na ta način izvlekli iz svojih žrtv, si je potem banda med seboj razdelila. — Pričakujejo se nadaljne aretacije.

INOZEMSTVO.

Železniška nezgoda v Ameriki. Najhitrejši ekspresni vlak njujorške centralne železnice, ki nosi ime »Twentieth Century Limited« in vozi med Chicago in Nju-Jorkom, je v bližini *Pongheepsie* ponesrečil. Po dosedanjih poročilih ni pri tem nihče smrtno ponesrečil, pač pa je precejšnje število oseb ranjenih. Štirje vozovi so se zvalili preko železniškega okopa ter padli v reko.

Nadalje so bile dne 8. marca tri železniške nezgode. Blizu *Quebeca* (Kanada) sta skupaj trčila osebni in tovorni vlak. Šest oseb bilo ubitih in osem ranjenih. Osebni vlak je vozil s hitrostjo 50 milj na uro. Vzrok nezgode je bila slaba proga.

V železniški nezgodi pri *New Lebanonu* je bilo pet oseb ubitih, 51 ranjenih. Vzrok nezgode je neznan.

Blizu postaje *Social Circle* je osebni vlak zavozil v tovorni vlak. Ubiti so štirje črnici, deset jih je ranjenih.

O enakih neizgodbah se poroča vsak dan. Kljub vsej njih grozoti pa se nihče ne zgane, tako vsakdanje so že postale. Statistika izkazuje, da so samo lansko leto zahtevale železnice v Združenih državah okoli 30.000 človeških žrtv.

Strokovnjaki navajajo za vzrok tako številnih neizgodbah pohlepnost, brezbriznost in samopasnost železniških družb, ki gledajo samo na velike profite, za varnost osebja in potnikov pa se ne brigajo.

Združitev ameriških železničarjev. Dočim se je v Avstriji pojavil separatizem, ki je prizadjal socialno demokratičnim organizacijam občutno škodo, se drugod združuje delavstvo v enotne trdne organizacije. Ni še dolgo tega kar so se delavske organizacije v Angliji združile v velike enotne Celote, že prihaja tudi iz Amerike vest, da se pripravljajo združitev vseh železničarskih organizacij v eno veliko celoto.

Naš bratski list »Proletarec« piše o tem sledeče:

Tajnik organiziranih železniških delavcev na *Harrimannovih* linijah je na zahtevo lokalne organizacije v *San Josè* na vse železničarske unije zapadno od *Chicago* resolucijo, v kateri se pozivljajo vse omenjene unije, da se združijo v eno veliko in močno organizacijo.

Kolikor se da dosedaj soditi na podlagi posameznih mnenj, se bo ta ideja realizirala v najkrajšem času, kajti delavci so pričeli uvidevati, da strokovne unije po današnjem načinu niso dovolj močne za uspešen boj proti izkoriščevalcem delavstva, temveč je neobhodno potrebno, da se vse strokovne unije, to je, da ne bo vsaka posamezna stroka kakor na primer kurjači strojniki, mizarji in drugi organizirana sama zase, marveč da bodo vsi železničarji organizirani v eni uniji brez ozira na posel posameznih. Vsi delavci ki so zaposleni pri železniških družbah, spa-

dajo v eno industrijo — v železniško, ne glede na to kako delo kdo opravlja. Vse u-nije posameznih industrij pa naj bi bile združene v vrhovni zvezi. Ako bi na primer taka vrhovna zveza napovedala stavko, bi se noben vlak ne premaknil od Nju-Yorka pa do San Francisco. Taka organizacija bi lahko kljubovala največji kapitalistični trmoglavosti.

Da sedanji sistem unij ne odgovarja zahtevam, so pokazali razni štrajki, ko so posamezne stroke stavkale v enem mestu, v enem okraju, v eni državi, dočim je ista stroka delala s tem večjo vneto v drugem kraju. Vspričo takih dejstev seveda ni mogoče pričakovati povoljnih uspehov stavk.

Železniški panama na Ruskem. Revizija sibirskih železnice senatorja grofa Medana je dovedla do tega, da je bilo 162 železniških uradnikov odpuščenih in službe. Za vzdrževanje obrata so se pritegnili uradniki iz drugih okrajev.

Nesreča na železnici. Dva mrtva, šest težko ranjenih. — 14. m. m. je zadel na postaji Wittenberge iz Hamburga prihajajoči poštni vlak ob tovorni vlak, ki je stal na tiru. Dva uradnika sta bila mrtva, pet potnikov težko ranjenih. Kurjač se je tako hudo opeknel, da se boje za njegovo zdravje. Trije vagoni poštne vlaka so zgoreli. Ob nezgodi je bilo tudi 30 prašičev zmečkanih.

TEHNIČNI PREGLED

Kurjava z oljem na državnih železnicah. V Galiciji je, kakor poroča »Eisenbahnblatt«, upeljana kurjava z oljem že za kakih 700 lokomotiv, na alpskih železnicah od Solnograda do Trsta pa je upeljana ta kurjava za vožnje skozi predore. Dosedanji uspehi so zelo zadovoljivi. Pokazalo pa se je, da se posamezne lokomotive vsled te kurjave hitreje obrabijo.

Nova iznajdba za varnost v železniškem prometu se je preskušala v bližini Sidneya (Avstralija). Novi aparat daje avtomatično znamenja, kadar pelje kak vlak na tir, na katerem je stal drug vlak, je dal aparat avtomatično strojevodji znamenje, takisto so tudi zavore avtomatično jele delovati.

RAZNE STVARI.

Delavske razmere pred 334. leti. Francoski poveljnik Allard pl. Besançon je našel listino, obsegajočo odredbo Filipa II., kralja španskega, iz leta 1578., ki je urejala delavske razmere v rudnikih burgundske grofije na Francoskem. Dokument, katerega vsebino je bil 10. januarja 1579. 1. sprejel parlament v Dole, se glasi takole: 1. Mi hočemo in zahtevamo, da delajo rudarji 8 ur na dan, in sicer v dveh presledkih s 4urnim delom. 2. Če se vsled dobre žile delo izvršuje hitreje, morejo nastopiti 4 delavci (eden za drugim) 6-urno nepretrgano delo; kadar konča rudar svoje delo, mora dati svojemu nasledku v roke orodje, tako da odpade na vsakih 6 ur dela 18 ur počitka. 3. Delavci se plačajo po dogovoru. 4. Mi hočemo in ukazujemo, da se prazniki in nedelje plačajo ravno tako, kakor da bi delavci delali. Pred veliko nočjo se dela samo do pol tedna. Izvzeti so samo hlapci pri sesalkah, da preprečijo poplavo po jamah. O dnevih pred štirimi Marijinimi prazniki in dan pred praznikom dvanajst apostelnov imajo delavci popoldne prosto. 5. Delavci si lahko vzamejo les za porabo iz bližnjega kraljevskega gozda. 6. Delavci si lahko tam, kjer delajo vzamejo kos zemlje, da si postavijo hišo, in uredijo vrt; ravno tako imajo pravico do občinskih pašnikov. 7. Delavci so vseh dajatev in davkov prosti. 8. Delavci imajo svoj lastni trg, na katerem tujcem ni dovoljeno kupovati svoje potrebe. 9. Na trgu, ki se ob 10. dopoldne odpre gostilničarjem, uradnikom in drugim, ni dovoljeno kupovati prej, preden so se delavci preskrbeli z živežem.

Tukaj toraj imamo 8 celo 6-urni delavnik, plačane praznike in nedelje, polte-

densko praznovanje pred velikimi prazniki, določbe na plačo, davčno prostost, in druge take določbe, potom katerih je delavec lahko prišel do svoje pravice. Kapitalistični gospodarski red, pa je vse te uredbe pregnal, ter si postavil za princip neomejeno izkoriščevanje, meščanske stranke pa so delavstvo obremenile z ogromnimi davki. Korak za korakom si mora delavstvo danes pribojevati to, kar so že pred 334 leti deloma uživali. Toda delavci so svoje vrste prešteli, stopajo složno v organizacijo, in potom organizacije v boj za stare pravice, in v tem boju ne bodo omagali, kajti krepi jih nada na boljšo bodočnost.

Vršili so se sledeči shodi in zborovanja.

Trst V. Dne 13. marca t. l. se je vršil občni zbor skupine Trst V., ki je bil dobro obiskan. Poročilo odstopivšega odbora je bilo z zadovoljstvom vzeto na znanje.

V odbor so izvoljeni sledeči sodrugi: Nace Mihevc, predsednik; Anton Culič, podpredsednik; Friderik Mastnak, Ivan Foill, zapisnikarja; Matija Zupančič, I. blagajnik; Rechl, II. blagajnik; Schmalstieg, Scherzer, Juhardt, kontrolorji; Pribik, Bernhard, Hruška, Hiezenberger, odborniki.

Novoizvoljen predsednik sodr. Mihevc je nato pozivljajl člane na vztrajno in ne-neumorno delo za ojačenje organizacije. Vsi železničarji naj se združijo v svoji mednarodni organizaciji, v Splošnem pravovarstvenem in strokovnem društvu. Proti mednarodno združenim podjetnikom se mora bojevati mednarodno združeno delavstvo, če hoče doseči svoje pravice.

Vse dopise na skupino Trst V. je pošiljati na sledeči naslov: Nace Mihevc v Trstu, ulica Edmondo de Amicis 2, stop-njice I.

V nedeljo dne 17. marca se je vršil v Bujah v gostilni »Pri postaji« shod železničarjev, uslužbenih na progi Trst—Poreč. Na shodu so bile zastopane vse postaje. Posebno vrhstarni delavci cele proge so bili shoraj vsi navzoči. Shod je otvoril sodr. Erzath, ki se je zahvalil za mnogobrojno udeležbo ter podal besedo poročevalcu sodr. Milost-u.

Sodrugi Milost je v obširnem govoru razložil vse kar je Pravovarstveno društvo že pridobilo železničarjem v celi Avstriji. Toda veliko več bi se dalo pridobiti ako bi ne bilo toliko indiferentov, ki ne pripadajo lastni strokovni organizaciji ter še niso razumeli, da le z združenimi močmi se da kaj spremeniti v blagor in dobrobitje železniških uslužbencev sploh. Slednjič je priporočal, da se tudi na tej progi vendar enkrat vzbudi mej delavci delavska zavest do samopomoči potom solidne, močne internacionalne organizacije.

Ko je še omenil kako železn. ministerstvo ne vpoštevati niti sklepov državnega zbora ter daje železniškim uslužbencem manj nego je drž. zbor sklenil in da je vsemu temu krivo le pomanjkanje močne organizacije kateri bi moral pripadati sleherni železničar, je končal vspodbujajoč navzoče naj takoj pristopijo k organizaciji.

Potem se je oglašilo za besedo par navzočih železničarjev, ki so izjavili, da se bodo takoj zavzeli z vsemi močmi za ustanovitev močne organizacije.

Nekaj članov je takoj pristopilo, izmed katerih se je izbralo zaupnike za celo progo od Trsta do Poreča. Ko se je še izrazila želja, da se za to progo ustanovi posebna skupina v Bujah, je predsednik mej splošnim odobravanjem, zaključil lepo uspeli shod.

Člennica uredništva.

A. G. v Logatcu. Od uredništva »Zarje« nam doposlal »Dopis iz Rakeka« ne moremo objaviti v tej obliki.

Zahvala.

Podpisani se iskreno zahvaljuje socialno demokratični železničarski organizaciji za podporo v znesku 20 kron, ki mu jo je podelila ob njegovi bolezn.

Josip Spetič,

prožni čuvaj vipavske železnice.

Usebina št. 6. z dne 15. marca 1912.

Članki: Nameravana reforma kazenskega prava in železničarji. Velikanski boj na Angleškem. Naraščanje revolucionarnih življenj. Nameravana omejitev vožnih ugodnosti. Pokojniški sklad južne železnice za poduradnike in sluga. Konference vlakospremnega osebja. Koliko članov si že pridobil organizaciji? Strokovni boj avstrijskega delavstva v letu 1911. Naš sklad za posmrtno odpravnino.

Podlistek: Kako je nastala severna železnica.

Dopisi: Trst, Sv. Andrej. Trst, državni kolodvor. Človekoljuben železniški zdravnik. Nabrežina. Na Pragerskem.

Domače vesti: Odprto vprašanje c. kr. generalni inšpekciji avstrijskih železnice. Velika tatvina v vlaku. Vohunski odlok železniškega ministerstva. Zgradba belokranjske železnice. Strašna smrt premikača. Velika železniška nezgoda na severni železnici. Avstrijska železniška tarfina politika.

Inozemstvo: Kjer imajo delavci politično moč... Karambol na železnici. Umor v vlaku.

Tehnični pregled: O starosti avstrijskih lokomotiv.

Razne stvari: Električni ljudje in električni kraji. Censtohovski cerkveno razbojstvo pred sodiščem. Znamenje časa. Kako »zaslužijo« milijonarji svoje milijone. Najstarejši narod na zemlji. Obstrukcija strojevodje.

Poročila o shodih: Trst I. in II. Gradec. Celje. Ljubljana. Ljubljana. Ljubljana.

Železničarji!

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah strankine liste kakor: **Železničar in Zarja.**

Pozor sodrugim!

Slovenski železničar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan ob polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna . . . . . K 18.—
polletna . . . . . „ 9.—
četrtletna . . . . . „ 4.50
mesečna . . . . . „ 1.50
za inozemstvo celoletno . . . „ 30.—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 6 vin. v administraciji in tobakarnah.

Vsak zaveden železničar bi moral biti naročen na „ZARJO“.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

— Napitnina je odpravljen. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
— in časnikov v vseh jezikih. —

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska Dragotin Priora v Kopru.